

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання контрольної роботи
з дисципліни: «Економіка і організація виробництва»
для студентів заочної форми навчання
напряму підготовки 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-
вимірювальні технології»

Харків, ХНАДУ 2012

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

До видавництва й у світ дозволяю
Проректор

І.П.Гладкий

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання контрольної роботи
з дисципліни: «Економіка і організація виробництва»
для студентів заочної форми навчання
напряму підготовки 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-
вимірювальні технології»

Всі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірені, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол №__від ____

Укладачі:

Нестеренко В.Ю.

Токар І.І.

Відповідальний за випуск:

Дмитрієв І.А.

Харків, ХНАДУ 2012

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання контрольної роботи
з дисципліни: «Економіка і організація виробництва»
для студентів заочної форми навчання
напряму підготовки 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-
вимірювальні технології»

Затверджено методичною
радою університету
протокол № ____ від _____

Харків, ХНАДУ 2012

Укладачі: доц. Нестеренко В.Ю.
ас. Токар І.І.

Кафедра економіки підприємства

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Економіка і організація виробництва» належить до циклу нормативних дисциплін економічної підготовки фахівців галузі знань 0510 «Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні технології» за напрямом 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології».

Метою викладання дисципліни є формування здатностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності, принципи економіки і організації виробництва.

У відповідності до навчального плану підготовки бакалавра за напрямом 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології» для студентів факультету заочного навчання по дисципліні «Економіка і організація виробництва» передбачена контрольна робота.

Метою контрольної роботи є перевірка засвоєння знань, отриманих шляхом самостійного опрацювання теоретичних питань з дисципліни «Економіка і організація виробництва».

Задача написання контрольної роботи - опрацювання теоретичного матеріалу та виконання практичного завдання скласти: калькуляцію собівартості та ціни продукції, розрахувати амортизацію основних фондів, визначити ціну продукції та розрахувати розмір прибутку підприємства.

Контрольна робота складається з двох теоретичних питань та практичного завдання, що відповідають індивідуальному варіанту.

На титульному листі роботи необхідно указати найменування університету, кафедри, групи, номер варіанту, своє прізвище, ім'я та по батькові. Контрольну роботу після її виконання необхідно здати на рецензію, а потім захистити викладачеві. Студенти, які своєчасно не виконали контрольну роботу або не захистили її, до заліку не допускаються. Перелік теоретичних питань і практичного завдання контрольної роботи наведені у першому та другому розділах методичних вказівок.

1. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Теоретична частина контрольної роботи складається з двох запитань відповідно до змісту навчального курсу. Відповіді на запитання виконуються у вигляді текстового документу. Обсяг відповідей – до 5 сторінок комп'ютерного тексту по кожному.

Порядковий номер контрольних запитань обирається відповідно до останніх двох цифр номеру залікової книжки студента. Вибір першого питання виконується за допомогою таблиці 1.1, другого питання – таблиці 1.2.

Таблиця 1.1 – **Порядковий номер першого контрольного запитання**

Перед остання цифра	Остання цифра номеру залікової книжки									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
2	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
3	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
4	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
5	51	52	53	54	55	56	1	2	3	4
6	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
7	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
8	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
9	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44

Таблиця 1.2 – **Порядковий номер другого контрольного запитання**

Остання цифра	Передостання цифра номеру залікової книжки									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
0	23	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	11	46	13	14	15	16	17	18	19	20
2	21	22	38	24	25	26	27	28	29	30
3	31	32	33	56	35	36	37	38	39	40
4	41	42	43	44	34	46	47	48	49	50
5	51	52	53	54	55	44	56	1	2	3
6	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
7	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
8	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
9	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43

ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ЗАПИТАНЬ.

1. Підприємство як первинна ланка виробничої сфери.
2. Економіко-правові основи функціонування підприємства.
3. Особливості функціонування підприємства в різних економічних системах.
4. Класифікація підприємств та економічні особливості діяльності різних видів підприємств.
5. Зовнішнє середовище підприємства, його основні характеристики.
6. Державне регулювання діяльності підприємства.
7. Поняття виробничої програми підприємства та правила її розробки.
8. Основні методи вимірювання виробничої програми підприємства.
9. Розробка виробничої програми підприємства у вартісному вираженні.
10. Обґрунтування виробничої програми підприємства ресурсами та виробничими потужностями.
11. Роль виробничих фондів у здійсненні процесу виробництва та реалізації продукції.
12. Сутність основних фондів та їх призначення на підприємстві.
13. Класифікаційні ознаки основних фондів підприємства.
14. Показники оцінки наявності, руху та ефективності використання основних фондів підприємства.
15. Види зносу основних фондів.
16. Сутність амортизації основних фондів підприємства та методи її нарахування.
17. Виробнича потужність підприємства: характеристика, види, оцінка.
18. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів та виробничої потужності підприємства.

19. Сутність та склад оборотних коштів підприємства та основні риси, які відрізняють їх від основних фондів.
20. Класифікаційні ознаки оборотних коштів підприємства.
21. Показники оцінки ефективності використання оборотних коштів підприємства.
22. Нормування оборотних коштів підприємства.
23. Сутність понять «трудові ресурси», «трудовий колектив», «кадри», «персонал».
24. Склад, структура та класифікація персоналу підприємства.
25. Поняття продуктивності праці, система показників її оцінювання.
26. Вплив продуктивності праці на ефективність господарсько-фінансової діяльності підприємства.
27. Алгоритм визначення чисельності окремих категорій працівників та загальної чисельності персоналу підприємства.
28. Державне регулювання оплати праці в Україні.
29. Функції заробітної плати в ринковій економіці.
30. Сутність основної та додаткової заробітної плати та їх складові.
31. Основи організації оплати праці на підприємстві.
32. Тарифна система організації оплати праці.
33. Форми та системи організації заробітної плати на підприємстві.
34. Сутність відрядної форми оплати праці та особливості її використання.
35. Погодинна форма оплати праці, сфери та умови її застосування.
36. Нові ринкові форми та системи оплати праці.
37. Система додаткового стимулювання персоналу підприємства та інструменти заохочення.
38. Поняття «фонд оплати праці».
39. Економічна сутність поточних витрат підприємства, їх склад.
40. Економічна сутність собівартості продукції як економічної категорії та показника, який характеризує ефективність роботи підприємства.

41. Склад витрат, що входять до собівартості продукції.
42. Класифікаційні ознаки витрат, які входять до собівартості продукції.
43. Особливості та відмінні риси постійних та змінних витрат.
44. Методи визначення собівартості продукції.
45. Калькуляція собівартості продукції.
46. Ціна продукції: поняття та функції на підприємстві.
47. Види цін в ринковій економіці.
48. Ціноутворення: економічний зміст та методи.
49. Економічна сутність доходу підприємства.
50. Джерела утворення доходу підприємства.
51. Сутність прибутку підприємства та його види.
52. Напрямки використання прибутку підприємства.
53. Поняття «ефективність», «прибутковість», «доходність».
54. Фактори, які впливають на формування величини прибутку підприємства.
55. Основні шляхи підвищення прибутковості підприємства.
56. Економічний зміст рентабельності підприємства.

Відповіді на контрольні запитання повинні бути розгорнутими, мати практичні приклади та містити інформацію про перспективні напрямки розвитку проблеми. В кінці роботи повинен бути список використаної літератури.

2. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання. На підставі вихідних даних, наведених в табл. 2.1, необхідно:

- скласти калькуляцію собівартості продукції;
- визначити ціну продукції;
- розрахувати розмір прибутку підприємства.

Таблиця 2.1 – Вихідні дані для розрахунку практичного завдання (базовий варіант)

Показник	Значення
Виробнича програма, од.	1500000
Вага заготовки, кг	0,07
Вартість матеріалу, грн./т	1650
Допоміжні матеріали, грн./од.	0,2
Витрати на електроенергію, грн./од.	0,16
Форма оплати праці	відрядна
Розцінка на виготовлення виробу, грн. /од.	3,26
Норматив заробітної плати допоміжних робітників, %	25*
Норматив додаткової заробітної плати (преміальні), %	25*
Норматив надбавок та доплат до основної заробітної плати, %	30*
Норматив відрахувань на соціальне страхування, %	40,2*
Вартість виробничого обладнання, грн.	900000
- термін експлуатації, роки	10*
- ліквідаційна вартість, %	5*
Вартість приміщення, грн.	1107600
- строк експлуатації, роки	40*
- ліквідаційна вартість, %	2*
Вартість інших основних фондів, грн.	90000
- строк використання, роки	8*
- ліквідаційна вартість, %	5*
Метод нарахування амортизації	прямолінійний
Норматив загальновиробничих витрат, %	15*
Норматив позавиробничих витрат, %	10*
Норматив транспортних витрат, %	8*
Норма рентабельності, %	20*
Податок на додану вартість (ПДВ), %	20*
Податок на прибуток, %	25*

Індивідуальний варіант вихідних даних визначається шляхом корегування даних базового варіанту (окрім показників з відміткою *) відповідно до двох останніх цифр номеру залікової книжки наступним чином:

- визначається корегуючий коефіцієнт:

$$K_k = 1 + \frac{ij}{100}, \quad (2.1)$$

де i – передостання цифра номеру залікової книжки;

j – остання цифра номеру залікової книжки студента.

- визначається індивідуальний варіант значення показника:

$$P_{\text{інд}} = P_{\text{баз}} \cdot K_k, \quad (2.2)$$

де $P_{\text{баз}}$ – базове значення відповідного показника.

Результати підрахунку індивідуального варіанту завдання, а також результати розрахунків в цілому надати у табличному вигляді.

Хід виконання завдання.

Всі показники визначаються на одиницю продукції та на весь обсяг виробництва.

Порядок розрахунку основних показників:

1. Сума матеріальних витрат на виробництво продукції:

$$MB = MB_{\text{ом}} + MB_{\text{дп}} + MB_e, \quad (2.3)$$

де $MB_{\text{ом}}$ – матеріальні витрати на основні матеріали, грн.;

$MB_{\text{дп}}$ – матеріальні витрати на допоміжні матеріали, грн.;

MB_e – матеріальні витрати на електроенергію, грн.

Матеріальні витрати на основні матеріали для одиниці продукції:

$$MB_{\text{ом1}} = B_3 \cdot Ц_m, \quad (2.4)$$

де B_3 – вага заготовки, т;
 C_m – ціна матеріалу, грн. /т.

Матеріальні витрати на основні, допоміжні матеріали та енергоносії для всієї виробничої програми:

$$MB_i = MB_{li} \cdot V, \quad (2.5)$$

де MB_{li} – відповідні витрати на одиницю продукції, грн. ;
 V – виробнича програма, од.

2. Фонд заробітної плати:

$$\Phi ЗП = ЗП_{осн} + ЗП_{доп} + НД, \quad (2.6)$$

де $ЗП_{осн}$ – основна заробітна плата, грн. ;
 $ЗП_{доп}$ – додаткова заробітна плата, грн. ;
НД – сума надбавок та доплат до заробітної плати.

Основна заробітна плата:

$$ЗП_{осн} = ЗП_{осн.роб} + ЗП_{доп.роб}, \quad (2.7)$$

де $ЗП_{осн.роб}$ – заробітна плата основних робітників, грн. ;
 $ЗП_{доп.роб}$ – заробітна плата допоміжних робітників, грн.

Заробітна плата основних робітників:

$$ЗП_{осн.роб} = P_1 \cdot V, \quad (2.8)$$

де P_1 – розцінка на виготовлення одиниці продукції, грн.

Заробітна плата допоміжного персоналу:

$$ЗП_{доп.роб} = ЗП_{осн.роб} \cdot \frac{N_{доп.роб}}{100}, \quad (2.9)$$

де $N_{доп.роб}$ – норматив заробітної плати допоміжних робітників, %.

Додаткова заробітна плата:

$$ЗП_{\text{дод}} = ЗП_{\text{осн}} \cdot \frac{Н_{\text{дод.ЗП}}}{100}, \quad (2.10)$$

де $Н_{\text{дод.ЗП}}$ – норматив додаткової заробітної плати, %.

Сума надбавок та доплат до заробітної плати:

$$НД = ЗП_{\text{осн}} \cdot \frac{Н_{\text{нд}}}{100}, \quad (2.11)$$

де $Н_{\text{нд}}$ – норматив надбавок та доплат, %.

3. Сума відрахувань на соціальний захист працівників визначається в залежності від загального фонду нарахованої заробітної плати та нормативів відрахувань у фонди соціального захисту:

$$В_{\text{соц.страх}} = \Phi ЗП \cdot \frac{Н_{\text{соц.страх}}}{100}, \quad (2.12)$$

де $Н_{\text{соц.страх}}$ – загальний норматив відрахувань на соціальне страхування.

4. Сума щорічних амортизаційних відрахувань визначається як сума нарахованої амортизації по кожній групі основних фондів з врахування терміну експлуатації та ліквідаційної вартості.

Сума річних амортизаційних відрахувань за прямолінійним методом:

$$А = В_{\text{оф.перв}} \cdot \frac{Н_{\text{а}}}{100}, \quad (2.13)$$

де $В_{\text{оф.перв}}$ – первісна вартість основних фондів, грн.;

$Н_{\text{а}}$ – річна норма амортизації, %.

Річна норма амортизації:

$$Н_{\text{а}} = \frac{В_{\text{оф.перв}} - В_{\text{оф.лікв}}}{T_{\text{сл}} \cdot В_{\text{оф.перв}}} \cdot 100\%, \quad (2.14)$$

де $V_{\text{оф.лікв}}$ – ліквідаційна вартість основних фондів, грн.;
 $T_{\text{сл}}$ – строк служби основних фондів, роки.

Ліквідаційна вартість основних фондів:

$$V_{\text{оф.лікв}} = V_{\text{оф.перв}} \cdot \frac{N_{\text{лікв}}}{100}, \quad (2.15)$$

де $N_{\text{лікв}}$ – норматив ліквідаційної вартості, %.

5. Цехова собівартість продукції:

$$\text{ЦС} = \text{МВ} + \text{ФЗП} + V_{\text{соц.страх}} + \text{А}. \quad (2.16)$$

6. Загальновиробничі витрати визначаються в залежності від цехової собівартості та відповідного нормативу витрат:

$$\text{ЗВВ} = \text{ЦС} \cdot \frac{N_{\text{ЗВВ}}}{100}, \quad (2.17)$$

де $N_{\text{ЗВВ}}$ – норматив загальновиробничих витрат, %.

7. Виробнича собівартість продукції:

$$\text{ВС} = \text{ЦС} + \text{ЗВВ}, \quad (2.18)$$

8. Позавиробничі витрати на виробництво продукції:

$$\text{ПВВ} = \text{ВС} \cdot \frac{N_{\text{ПВВ}}}{100}, \quad (2.19)$$

де $N_{\text{ПВВ}}$ – норматив позавиробничих витрат, %.

9. Повна собівартість продукції:

$$\text{ПС} = \text{ВС} + \text{ПВВ}. \quad (2.20)$$

10. Транспортні витрати:

$$\text{ТВ} = \text{ПС} \cdot \frac{N_{\text{ТВ}}}{100}, \quad (2.21)$$

де $N_{\text{ТВ}}$ – норматив транспортних витрат, %.

11. Кінцева собівартість продукції:

$$C = PC + TB. \quad (2.22)$$

12. Ціна продукції без ПДВ визначається в залежності від рівня запланованої рентабельності, тобто прибутку, та загальної собівартості продукції.

Прибуток підприємства:

$$П = C \cdot \frac{H_p}{100}, \quad (2.23)$$

де H_p – норма рентабельності, %.

Ціна без ПДВ:

$$Ц = C + П. \quad (2.24)$$

13. Ціна продукції з ПДВ:

$$Ц_{\text{ПДВ}} = Ц \cdot \left(1 + \frac{\text{ПДВ}}{100}\right), \quad (2.25)$$

де ПДВ – ставка податку на додану вартість, грн.

14. Дохід підприємства від реалізації продукції:

$$Д = Ц_{\text{ПДВ}} \cdot V. \quad (2.26)$$

15. Прибуток від реалізації продукції:

$$П_{\text{заг}} = (Ц - C) \cdot V. \quad (2.27)$$

16. Чистий прибуток підприємства після виплати податку на додану вартість:

$$\text{ЧП} = П_{\text{заг}} - \text{ПП}, \quad (2.28)$$

де ПП – сума податку на прибуток, грн.

Сума податку на прибуток:

$$\text{ПП} = \Pi_{\text{заг}} \cdot \frac{H_{\text{ПП}}}{100}, \quad (2.29)$$

де $H_{\text{ПП}}$ – ставка податку на прибуток, %.

Кінцеві результати калькуляції собівартості та ціни продукції надати у табличному вигляді в розрізі одиниці продукції та загального випуску. Округлення вартісних показників слід робити до сотих, тобто до копійок.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойчик І.М., Харів П.С., Хопчан М.І., Піча Ю.В. Економка підприємства: Навч. посіб. – друге видання, випр. і доп. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ - 2000», 2001.

2. Економіка підприємства: Навч. посіб. / А.В. Шегда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін.; За ред. А.В. Шегди. – К.: Знання-Прес, 2001.

3. Економіка підприємства: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Г.О. Швиданенко, С.Ф. Покропивний та ін. – К.: КНЕУ, 2000.

4. Економіка підприємства: опорний конспект лекцій / Н.М. Ушакова, Л.О. Лігоненко, М.М. Скотнікова, І.О. Чаюн. – К.: КНТЕУ, 2002.

5. Економіка підприємства: підручник / За ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2001.

6. Економіка підприємства: Посібник / За ред. П.С. Харіва. – Т.: Екон. Думка, 2000.

7. Сідун В.А. Економіка підприємства: Навч. посібник. – Х.: ХДУХТ, 2002.

8. Чаюн І.О., Бондар І.Ю. Планування виробничої програми підприємства та її ресурсне обґрунтування: Навч. посібник. – К.: КНТЕУ, 2000.

9. Шершньова З.Є., Оборська С.В., Ратушний Ю.М. Стратегічне управління: Навч. метод. посібник для самостійного вивч. Диск. – К.: КНЕУ, 2001.

10. Экономика предприятия: Учебник для вузов / Под ред. Проф. В.Я. Горфинкеля, проф. В.А. Швандара. – М.: Инфра-М, 2001

11. Экономика предприятия: Учебник / Под ред проф. О.И. Волкова. – М.: ИНФРА, 2000.

12. Сідун В.А., Пономарьова Ю.В. Економіка підприємства: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.

13. Зайцев Н. Экономика промышленного предприятия. 3-е изд.-М.: ИНФРА-М, 2000.

14. Економіка виробничого підприємства: Навч. посіб. / За ред. Й.М. Петровича. – 3-тє вид., випр.-К.: Т-во «Знання», КОО, 2002.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до виконання контрольної роботи
з дисципліни: «Економіка і організація виробництва»
для студентів заочної форми навчання
напряму підготовки 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-
вимірювальні технології»

Укладачі: Нестеренко Валентина Юріївна
Токар Інна Іванівна

Відповідальний за випуск: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

Підп. до друк.	Формат 60×80	1/16 Бум. Тип №
Друк офсетний	Ум. др. л.	Нав - вид. л.
Тираж екз.		Ціна договірна
Зак. №		

ХНАДУ, ГСП, Харків, вул. Петровського, 25

Підготовлено у Харківському національному автомобільно-
дорожньому університеті